

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**MINISTERSTWO PRACY
I POLITYKI SPOŁECZNEJ**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego**

KRAJOWY STANDARD KOMPETENCJI ZAWODOWYCH

**Monter urządzeń energii odnawialnej
(712614)**

Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich

Publikacja opracowana w ramach projektu systemowego pn. „Rozwijanie zbioru krajowych standardów kompetencji zawodowych wymaganych przez pracodawców”. Priorytet I PO KL, Działanie 1.1

Krajowy standard kompetencji zawodowych Monter urządzeń energii odnawialnej (712614)

© Copyright by Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonane za podaniem źródła

ISBN 978-83-7951-000-9 (całość)

ISBN 978-83-7951-193-8 (193)

Nakład 1000 egz.

Publikacja bezpłatna

Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich

00-697 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 65/79, tel. (22) 237-00-00, fax (22) 237-00-99

e-mail: sekretariat@crzl.gov.pl <http://www.crzl.gov.pl>

Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – Państwowego Instytutu Badawczego

26-600 Radom, ul. K. Pułaskiego 6/10, tel. centr. (48) 364-42-41, fax (48) 364-47-65

e-mail: instytut@itee.radom.pl <http://www.itee.radom.pl>

Spis treści

1. Dane identyfikacyjne zawodu	4
1.1. Kod, nazwa zawodu i usytuowanie zawodu w klasyfikacjach	4
1.2. Notka metodologiczna i autorzy	4
2. Opis zawodu	6
2.1. Synteza zawodu	6
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania, obszary występowania zawodu	6
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)	6
2.4. Wymagania psychofizyczne, zdrowotne, w tym przeciwwskazania do wykonywania zawodu	7
2.5. Wykształcenie i uprawnienia niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie	7
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, potwierdzania/walidacji kompetencji	8
2.7. Zadania zawodowe	8
2.8. Wykaz kompetencji zawodowych	9
2.9. Relacje między kompetencjami zawodowymi a poziomem kwalifikacji w ERK/PRK	9
3. Opis kompetencji zawodowych	11
3.1. Montowanie urządzeń i systemów energetyki odnawialnej Kz1	11
3.2. Serwisowanie urządzeń i systemów energetyki odnawialnej Kz2	13
3.3. Kompetencje społeczne KzS	14
4. Profil kompetencji kluczowych	15
5. Słownik	16

1. Dane identyfikacyjne zawodu

1.1. Kod, nazwa zawodu i usytuowanie zawodu w klasyfikacjach

Według Klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy (KZiS 2010):

712614 Monter urządzeń energii odnawialnej

Grupa wielka 7 – Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (w Międzynarodowej Klasyfikacji Standardów Edukacyjnych ISCED 2011 – poziom 3).

Grupa elementarna 7126 – Hydraulicy i monterzy instalacji sanitarnych (w Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie 7126 Plumbers and pipe fitters).

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

Sekcja F. Budownictwo, Dział 43. Roboty budowlane specjalistyczne, Grupa 43.2. Wykonywanie instalacji elektrycznych, wodno-kanalizacyjnych i pozostałych instalacji budowlanych. Grupa 43.9. Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane.

1.2. Notka metodologiczna i autorzy

Opis standardu kompetencji zawodowych wykonano na podstawie: analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz głównie wyników badań analitycznych na 15 stanowiskach pracy w 6 przedsiębiorstwach (małe – 6, w tym handlowo-usługowe – 2, usługowe – 4), przeprowadzonych w marcu 2013 r.

Zespół Ekspercki:

- Mariusz Murdzek – TYTAN SERWIS OZE w Zgierzu,
- Zbigniew Modzelewski – Polska Korporacja Techniki Sanitarnej, Grzewczej, Gazowej i Klimatyzacji w Łodzi,
- Radosław Gutowski – Stowarzyszenie Elektryków Polskich w Radomiu,
- Piotr Ziembicki – Niepubliczny Ośrodek Kształcenia Ustawicznego w Radomiu.

Ewaluatorzy:

- Zbigniew Tyrenski – Centrum Zrównoważonego Rozwoju w Łodzi,
- Izabela Góralczyk – EKOINWESTMENT, Instytut Doradztwa w Krakowie.

Recenzenci:

- Stanisław Staniszewski – INTERSOLAR w Brzezinach,
- Janusz Iberszer – Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Proper” Sp. z o.o. w Lublinie.

Komisja Branżowa (zatwierdzająca):

- Piotr Czerwiński (przewodniczący) – Związek Zawodowy Budowlani w Warszawie,
- Grzegorz Wiśniewski – przedstawiciel pracodawców, Instytut Energetyki Odnawialnej w Warszawie,
- Stanisław M. Pietruszko – Polskie Towarzystwo Fotowoltaiki w Warszawie.

Data zatwierdzenia:

- 10.10.2013 r.

2. Opis zawodu

2.1. Synteza zawodu

Monter urządzeń energii odnawialnej wykonuje instalacje do wytwarzania energii z różnych odnawialnych źródeł.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania, obszary występowania zawodu

Monter urządzeń energii odnawialnej zajmuje się montażem urządzeń i wykonywaniem instalacji do wytwarzania energii z różnych rodzajów źródeł odnawialnych, takich jak: energia słoneczna, wiatr, biomasa, biogaz, woda, energia geotermalna oraz ich konserwacją i serwisem w czasie eksploatacji. Wśród zadań montera można wyróżnić zadania organizacyjne (przygotowanie i zabezpieczanie miejsca montażu przed zagrożeniami i wypadkami, przygotowanie sprzętu montażowego), zadania montażowe (zależące od rodzaju wykonywanej instalacji i obejmujące dobór narzędzi, materiałów i sprzętu; wykonanie montażu, bieżący nadzór i kontrolę prac, programowanie sterowników i urządzeń nadzoru, uruchomienie urządzeń), zadania eksploatacyjne (kontrolowanie pracy urządzeń i systemów energetyki, diagnozowanie usterek, konserwowanie, demontaż oraz naprawa systemów OZE), zadania doradcze (przeszkolenie użytkowników w zakresie obsługi zamontowanych urządzeń, ich programowania oraz odczytu zdarzeń alarmowych).

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Miejsce pracy montera urządzeń energii odnawialnej jest zróżnicowane i zależne od lokalizacji wykonywanej usługi. W większości są to budynki mieszkalne, magazynowe, przemysłowe, grunty na otwartych przestrzeniach oraz inne obiekty znajdujące się zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich. Wykonywanie zadań wiąże się z rygorystycznym przestrzeganiem zasad BHP dla danego środowiska pracy. Montaż może odbywać się zarówno na gruncie, jak i na kondygnacji budynku oraz w hali produkcyjno-montażowej. Praca montera urządzeń energii odnawialnej może być wykonywana na wysokości (dachy), co wiąże się z koniecznością posiadania odpowiednich uprawnień. W trakcie wykonywania pracy mogą wystąpić zagrożenia dla zdrowia spowodowane uciążliwymi warunkami pracy, np. niedoświetlenie, zbyt-

nie nasłonecznienie i wysoka temperatura podłoża na dachach. Praca montera przebiega zazwyczaj w systemie jednozmianowym. Monter wykonuje zadania w zespole – jego praca jest nadzorowana i często wymaga asekuracji ze strony innych członków zespołu.

2.4. Wymagania psychofizyczne, zdrowotne, w tym przeciwwskazania do wykonywania zawodu

Praca wykonywana przez montera urządzeń energii odnawialnej wymaga posiadania zdolności technicznych, zrównoważonego charakteru, zdolności adaptacji do różnych środowisk pracy, umiejętności pracy pod presją czasu, odpowiedzialności, umiejętności skupienia się na wykonywanych czynnościach oraz otwartości na zmiany. W pracy montera ważne jest współdziałanie z innymi pracownikami. Monter powinien przewidywać skutki podejmowanych działań, wykonywać czynności w szybkim tempie oraz umieć pracować w sytuacji stresowej. W pracy montera konieczny jest dobry stan zdrowia fizycznego i psychicznego; zmysł równowagi, dobry wzrok, słuch i sprawność psychomotoryczna. Przeciwwskazaniem do wykonywania zawodu montera urządzeń energii odnawialnej jest lęk wysokości, choroby ograniczające sprawność ruchową oraz manualną, zaburzenia równowagi, wady serca, choroby układu oddechowego.

2.5. Wykształcenie i uprawnienia niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Monter urządzeń energii odnawialnej powinien posiadać wykształcenie zasadnicze zawodowe o kierunku mechanicznym lub elektrycznym uzupełnione kursami w zakresie instalowania urządzeń związanych z odnawialnymi źródłami energii, tj. urządzeń elektrycznych, sanitarnych, grzewczych, chłodniczych lub mechanicznych. Pracownik niemający doświadczenia powinien pracować pod nadzorem przełożonego. Wskazane jest posiadanie prawa jazdy kat B, gdyż praca może być prowadzona w terenie i wymagać mobilności. Monter w celu ciągłej aktualizacji wiedzy i doskonalenia umiejętności zawodowych powinien brać udział w szkoleniach organizowanych przez stowarzyszenia branżowe, wyspecjalizowane firmy szkoleniowe. W przypadku pracy samodzielnej wskazane jest posiadanie certyfikatu instalatora danej specjalności – wydanego na podstawie przepisów odpowiedniego rozporządzenia do ustawy.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, potwierdzania/ walidacji kompetencji

Monter urządzeń energii odnawialnej po potwierdzeniu kwalifikacji egzaminem i uzyskaniu certyfikatu instalatora, po okresie pracy niesamodzielnej, nabyciu doświadczenia w montażu urządzeń i wykonywaniu instalacji odnawialnych źródeł energii oraz przeszkoleniu na kursie zarządzania ludźmi, ma możliwość awansu zawodowego na kierownika ekipy instalacyjnej. Może też prowadzić własną działalność gospodarczą. W firmach większych, dysponujących wieloma ekipami instalacyjnymi możliwy będzie awans zawodowy aż do poziomu szefa/kierownika wszystkich ekip instalacyjnych, po ukończeniu szkoleń z zakresu zarządzania i przepisów BHP dla kierowników. Monter urządzeń energii odnawialnej może uczestniczyć w kursach kwalifikacyjnych w zakresie kwalifikacji w zakresie montażu urządzeń i systemów energetyki odnawialnej oraz eksploatacji urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, a po ich ukończeniu potwierdzić osiągnięte kwalifikacje w systemie egzaminów zewnętrznych organizowanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne. Swoje wykształcenie oraz kwalifikacje może również podwyższyć uzyskując dyplom technika w zawodzie 311930 Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej.

2.7. Zadania zawodowe

- Z1. Analizowanie dokumentacji projektowej pod kątem adaptacji do istniejących warunków środowiskowych i budowlanych (niezbędne kompetencje: Kz1, Kz2, KzS).
- Z2. Przygotowywanie montażu urządzeń i systemów energii odnawialnej (niezbędne kompetencje: Kz1, KzS).
- Z3. Dobieranie i użytkowanie maszyn, urządzeń, narzędzi i przyrządów kontrolno-pomiarowych stosowanych przy montażu instalacji (niezbędne kompetencje: Kz1, Kz2, KzS).
- Z4. Montowanie etapowe urządzeń i systemów odnawialnych źródeł energii zgodnie z dokumentacją (niezbędne kompetencje: Kz1, KzS).
- Z5. Kontrolowanie poprawności montażu i działania systemu OZE po każdym etapie realizacji (niezbędne kompetencje: Kz1, KzS).
- Z6. Programowanie i konfigurowanie zamontowanych urządzeń sterujących w instalacji (niezbędne kompetencje: Kz1, KzS).
- Z7. Uruchamianie i testowanie kompletnej instalacji (niezbędne kompetencje: Kz1, KzS).

- Z8. Podłączanie instalacji do zdalnego monitoringu (niezbędne kompetencje: Kz1, Kz2 KzS).
- Z9. Wykonywanie prac związanych z eksploatacją urządzeń (przeładów, konserwacji, regulacji i napraw) (niezbędne kompetencje: Kz2, KzS).
- Z10. Przekazywanie instalacji do użytkowania wraz z instruktorem (niezbędne kompetencje: Kz1, KzS).
- Z11. Organizowanie stanowiska pracy zgodnie z przepisami BHP, ochrony ppoż., ochrony środowiska i wymaganiami ergonomii (niezbędne kompetencje Kz1, Kz2, KzS).

2.8. Wykaz kompetencji zawodowych

- Kz1 – Montowanie urządzeń i systemów energetyki odnawialnej (potrzebne do wykonywania zadań: Z1, Z2, Z3, Z4, Z5, Z6, Z7, Z8, Z10, Z11).
- Kz2 – Serwisowanie urządzeń i systemów energetyki odnawialnej (potrzebne do wykonywania zadań: Z1, Z3, Z8, Z9, Z11).
- KzS – Kompetencje społeczne (potrzebne do wykonania zadań: Z1÷Z11).

2.9. Relacje między kompetencjami zawodowymi a poziomem kwalifikacji w ERK/PRK

Kompetencje zawodowe potrzebne do wykonywania zadań w zawodzie sugeruje się wykorzystać do opisu kwalifikacji na **poziomie 3** właściwym dla wykształcenia zasadniczego zawodowego w Europejskiej i Polskiej Ramie Kwalifikacji. Poziom ten jest uzasadniony miejscem usytuowania zawodu w Klasyfikacji zawodów i specjalności (grupa wielka 7 i jej odpowiednik w ISCED 2011).

Osoba wykonująca zawód monter urządzeń energii odnawialnej:

- 1) w zakresie wiedzy: zna i rozumie podstawowe fakty, zasady i pojęcia dotyczące pracy w zawodzie montera urządzeń energii odnawialnej oraz zależności pomiędzy wybranymi zjawiskami w zawodzie; zna i rozumie elementarne uwarunkowania prowadzonej działalności w branży budowlanej – energetyki odnawialnych źródeł energii,

- 2) w zakresie umiejętności: ma umiejętności wymagane do realizacji zadań i rozwiązywania problemów związanych z montażem, demontażem, konserwacją, eksploatacją i naprawą instalacji odnawialnych źródeł energii; potrafi wykonywać zadania według ogólnej technologii i instrukcji, w częściowo zmiennych warunkach; umie rozwiązywać proste problemy występujące w trakcie wykonywania zadań zawodowych wynikające ze specyfiki działania urządzeń w rzeczywistych warunkach środowiskowych; posiada umiejętności komunikacyjne na poziomie pozwalającym na przekazanie niezbędnych informacji użytkownikowi systemu.

3. Opis kompetencji zawodowych

Opis kompetencji dotyczy tylko kompetencji zawodowych zdefiniowanych w badaniach na stanowiskach pracy.

Wykonanie zadań zawodowych Z1, Z2, Z3, Z4, Z5, Z6, Z7, Z8, Z10, Z11 wymaga posiadania kompetencji zawodowej Kz1.

3.1. Montowanie urządzeń i systemów energetyki odnawialnej Kz1

Wiedza – zna i rozumie podstawowe fakty, zasady, procesy, pojęcia ogólne i zależności związane z montażem urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, w szczególności zna:

- zasady i przepisy BHP, ergonomii, ochrony ppoż. i ochrony środowiska w zakresie montażu urządzeń i systemów energetyki odnawialnej;
- dokumentację projektową, diagnostyczną i uruchomieniową systemów OZE;
- zasady działania montowanych urządzeń energii odnawialnej;
- konstrukcje obiektów, w/na których montowane są urządzenia energii odnawialnej;
- elementy i układy hydrauliki, energetyki, termodynamiki i elektryki w zależności od rodzaju źródła odnawialnego;
- materiałoznawstwo i technologię montażu instalacji w zakresie systemów OZE;
- rodzaje pomp ciepła i technologie wykonania dolnego źródła;

Umiejętności – wykonuje niezbyt proste zadania związane z montażem urządzeń i systemów energetyki odnawialnej według określonej instrukcji, w częściowo zmiennych warunkach, w szczególności potrafi:

- przestrzegać zasad i przepisów BHP, ochrony ppoż. i ochrony środowiska w zakresie montażu urządzeń i systemów energetyki odnawialnej;
- stosować dokumentację projektową, diagnostyczną i techniczno-ruchową urządzeń do realizacji zadań;
- adaptować rozwiązania techniczne do istniejących warunków środowiskowych i budowlanych;
- dobierać i obsługiwać urządzenia i przyrządy kontrolno-pomiarowe;
- montować instalację i urządzenia zgodnie z dokumentacją oraz przewidywać kolejność wykonywanych czynności montażowych;

- rodzaje kolektorów słonecznych i sposoby ich montażu w zależności od miejsca montażu;
- rodzaje paneli fotowoltaicznych i sposoby ich montażu w zależności od miejsca montażu;
- rodzaje elektrowni wiatrowych i uwarunkowania techniczno-wykonawcze ich montażu;
- technologie produkcji biogazu i urządzenia stosowane w procesach;
- rośliny energetyczne i urządzenia do przetwarzania biomasy;
- budowę i działanie narzędzi, urządzeń i przyrządów kontrolno-pomiarowych;
- schematy blokowe i ideowe systemów OZE;
- systemy pomiarowe i diagnostyczne w instalacjach OZE;
- techniki konfigurowania i programowania urządzeń i systemów OZE;
- normy jakościowe i kryteria oceny prac montażowych.
- przygotowywać i podłączać dolne źródło do pompy ciepła, a pompę ciepła do systemu c.o. i c.w.u.;
- mocować i zabezpieczać kolektory słoneczne oraz podłączać je do systemu c.w.u. i c.o.;
- mocować i zabezpieczać panele fotowoltaiczne oraz wpinać instalacje do sieci wewnętrznej i zewnętrznej (Off grid + On grid);
- mocować i zabezpieczać elektrownie wiatrowe oraz wpinać je do sieci wewnętrznej i zewnętrznej (Off grid + On grid);
- dostosowywać urządzenia grzewcze do stosowania biogazu;
- montować i podłączać do instalacji c.o. i c.w.u. urządzenia spalające biomasę;
- kontrolować pracę urządzeń po każdym etapie montażu;
- programować i konfigurować zamontowane urządzenia sterujące;
- oceniać jakość robót montażowych urządzeń i systemów energetyki odnawialnej.

Wykonanie zadań zawodowych Z1, Z3, Z8, Z9, Z11 wymaga posiadania kompetencji zawodowej Kz2.

3.2. Serwisowanie urządzeń i systemów energetyki odnawialnej Kz2

Wiedza – zna i rozumie podstawowe fakty, zasady, procesy, pojęcia ogólne i zależności związane z serwisowaniem urządzeń i systemów i energetyki odnawialnej, w szczególności zna:

- zasady i przepisy BHP, ergonomii, ochrony ppoż. i środowiska w zakresie serwisowania urządzeń i systemów energetyki odnawialnej;
- dokumentację serwisową systemów OZE;
- zasady konserwacji i przeglądów technicznych urządzeń systemowych;
- wymienny asortyment w urządzeniach i systemach;
- zasady demontażu instalacji;
- zasady użytkowania instalacji;
- rodzaje i przyczyny awarii w instalacjach OZE;
- kolejność czynności związanych z demontażem urządzeń i instalacji;
- przepisy dotyczące reklamacji;
- dokumentację techniczną eksploatacji urządzeń i systemów energetyki odnawialnej.

Umiejętności – wykonuje niezbyt proste zadania związane z serwisowaniem urządzeń i systemów energetyki odnawialnej według określonej instrukcji, w częściowo zmiennych warunkach, w szczególności potrafi:

- stosować zasady i przepisy BHP, ergonomii, ochrony ppoż. i środowiska w zakresie serwisowania urządzeń i systemów energetyki odnawialnej;
- stosować dokumentację serwisową urządzeń dla realizacji zadań zawodowych;
- instruować użytkownika w zakresie prawidłowej i bezpiecznej eksploatacji wykonanej instalacji;
- wykonywać okresowe przeglądy instalacji;
- diagnozować usterki w funkcjonowaniu systemów energetyki odnawialnej;
- wymieniać elementy zużyte;
- wymieniać podzespoły i elementy uszkodzone w instalacji;
- demontować urządzenia i instalacje OZE;
- przestrzegać procedur rozpatrywania reklamacji dotyczących urządzeń i systemów energetyki odnawialnej;
- kompletować dokumentację dotyczącą eksploatacji urządzeń i systemów energetyki odnawialnej.

Wykonanie wszystkich zidentyfikowanych w standardzie zadań zawodowych wymaga posiadania kompetencji społecznych KzS.

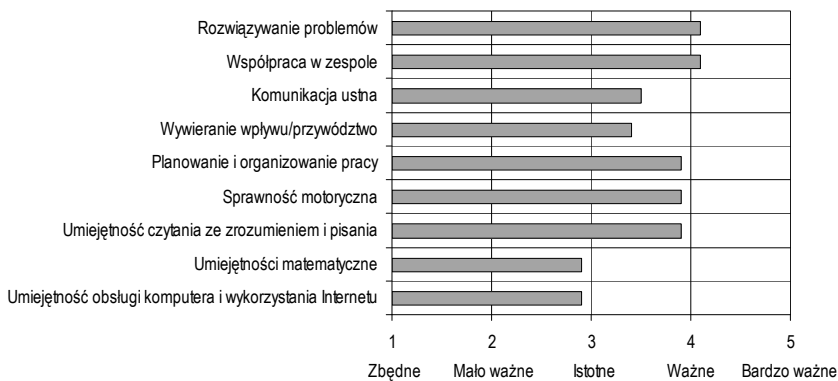
3.3. Kompetencje społeczne KzS:

- ponosi odpowiedzialność za montowanie i serwisowanie urządzeń energii odnawialnej,
- dostosowuje zachowanie do zmian w środowisku pracy,
- pracuje częściowo samodzielnie i podejmuje współpracę w zakresie montowania i serwisowania urządzeń energii odnawialnej w zorganizowanych warunkach pracy,
- ocenia wpływ swoich działań realizowanych w ramach współpracy zespołowej i ponosi odpowiedzialność za ich skutki.

4. Profil kompetencji kluczowych

Ocenę ważności kompetencji kluczowych dla zawodu monter urządzeń energii odnawialnej przedstawia rys. 1.

Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu 712614 Monter urządzeń energii odnawialnej

5. Słownik

Zawód	– zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych) zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodów.
Specjalność	– jest wynikiem podziału pracy w ramach zawodu, zawiera część czynności o podobnym charakterze (związanych z wykonywaną funkcją lub przedmiotem pracy) wymagających pogłębionej lub dodatkowej wiedzy i umiejętności zdobytych w wyniku dodatkowego szkolenia lub praktyki.
Zadanie zawodowe	– logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu, wyodrębniony ze względu na rodzaj lub sposób wykonywania czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się produktem, usługą lub decyzją.
Kompetencje zawodowe	– wszystko to, co pracownik wie, rozumie i potrafi wykonać, odpowiednio do sytuacji w miejscu pracy. Opisywane są trzema zbiorami: wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych.
Wiedza	– zbiór opisów faktów, zasad, teorii i praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Umiejętności	– zdolność wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Kompetencje społeczne	– zdolność autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym oraz kształtowania własnego rozwoju, z uwzględnieniem kontekstu etycznego.
Kompetencje kluczowe	– wiedza, umiejętności i postawy odpowiednie do sytuacji, niezbędne do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia.
Standard kompetencji zawodowych	– norma opisująca kompetencje zawodowe konieczne do wykonywania zadań zawodowych wchodzących w skład zawodu, akceptowana przez przedstawicieli organizacji zawodowych i branżowych, pracodawców, pracobiorców i innych kluczowych partnerów społecznych.
Kwalifikacja	– zestaw efektów uczenia się (zasób wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych), których osiągnięcie zostało formalnie potwierdzone przez uprawnioną instytucję.
Europejska Rama Kwalifikacji	– przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji, umożliwiający porównywanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych krajach. W Europejskiej Ramie Kwalifikacji wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się; stanowią one układ odniesienia krajowych ram kwalifikacji.
Polska Rama Kwalifikacji	– opis hierarchii poziomów kwalifikacji wpisywanych do zintegrowanego rejestru kwalifikacji w Polsce.
Krajowy System Kwalifikacji	– ogół rozwiązań służących ustanawianiu i nadawaniu kwalifikacji (potwierdzaniu efektów uczenia się) oraz zapewnianiu ich jakości.